

Рекомендації вчителям по роботі з обдарованими учнями

У роботі з обдарованими дітьми діяльність вчителя повинна спрямовуватися в двох напрямках водночас: превентивному та реабілітаційному. Превентивні дії мають включати раннє розпізнавання здібностей дитини для створення її оптимальних умов розвитку. Реабілітація має бути спрямована на раннє виявлення здібних дітей, які мають труднощі у соціальній адаптації, і надання їм своєчасної допомоги, не чекаючи, коли труднощі набудуть нездоланного характеру.

Слід добре пам'ятати: якщо виникають проблеми між учителем і розумово обдарованим учнем, причину треба шукати насамперед у першому. Вона вимагає роз'яснювально - коригуючих впливів.

У свою чергу, педагогам варто керуватися рекомендаціями, що створюють сприятливі умови для реалізації прийомів роботи з розумово обдарованими дітьми.

- Не бажано приділяти надто багато уваги ігровому навчанню з виразним елементом змагальності. Учень найчастіше буде переможцем, що може викликати неприязнь інших дітей і не сприятиме створенню атмосфери всезагальної зацікавленості.
- Не підносити обдарованих дітей на "п'єдестал" чи перетворювати їх у вундеркіндів в очах інших. Їхній успіх належним чином оцінять, а недоречне підкреслення виключності часто породжує роздратування, ревності, відторгнення замість очікуваних позитивних реакцій. Але не припустима й інша крайність – навмисне публічне приниження унікальних здібностей, особливо саркастичні зауваження щодо них.
- Доцільно пам'ятати, що здебільшого розумово обдаровані діти погано сприймають строго регламентовані заняття, що повторюються.

Рекомендації батькам обдарованих дітей

Важко не погодитись з думкою, що пріоритет виховання, все ж таки, залишається за сімейною системою цінностей. Тому, надаємо потрібні підходи до вирішення проблемних ситуацій.

Як треба поводитися батькам з обдарованою дитиною

- Зрозуміти дитину і усвідомити її неординарність.
- Не ігнорувати унікальність її можливостей.
- Створити умови для заохочення таланту.
- Не проектувати на обдаровану дитину власні захоплення й інтереси.
- Не заставляти надмірно захоплюватись улюбленою справою і не перевантажувати дитину.
- Створити атмосферу творчості, не гасити інтерес.
- Учити терпінню, заохочувати за всі старання.
- Тактовно, делікатно допомагати.
- Учити програвати і не сприймати будь-яку невдачу як трагедію.

- Навчити дитину бути якомога менше вразливою.
- Учити володіти емоціями.
- Робити все можливе, аби дитина не занижувала свою самооцінку і в той же час не виставляла надмірну обдарованість на показ.
- Не прославляти її над іншими дітьми в сім'ї.
- Якомога більше уваги приділяти фізичній активності дитини.
- Враховувати індивідуальність.

Як не слід поводитися батькам

- Нехтувати здібностями або надмірно підносити їх.
- Карати за допитливість або настільки заохочувати, що це може призвести до зриву.
- Драматизувати невдачі.
- Вважати, що з дитиною не пощастило і дорікати їй весь час у цьому.

Поради обдарованим дітям

У виробленні гнучкої, прийнятної для оточуючих стратегії поведінки і тактики вчинків розумово обдарованим дітям допоможуть поради:

- Перекладай свої ідеї на мову доступну, значущу для інших, щоб вони сприймали свій внесок як такий, що слугує їхнім потребам або принаймні не суперечить.
- Критику на адресу інших людей висловлюй з позитивних позицій, з бажанням допомогти.
- Давай зрозуміти, що в основному ти підтримуєш ті цінності, принципи, ідеали, які користуються повагою колективу.
- Намагайся, щоб тебе не сприймали як агресора, дозволяй іншим зберігати свою гідність, вислуховуй їх уважно.
- Зароби власний "кредит" для більшої особистої свободи протягом якогось часу, не бійся від початку прийняти основні вимоги, якщо вони не вступають в серйозний конфлікт з твоїми основними принципами.
- Сконцентруй увагу на завданні, яке необхідно виконати, а не на "особистостях", не на досягненні статусу.
- Бери до уваги фактор часу, так, щоб у тебе була можливість "відтягнути" відповідь, а також обрати спосіб дії.

Ці прийоми повинні допомогти розумово обдарованій дитині розв'язати конфлікт між збереженням незалежності та підпорядкуванням груповим інтересам.

Діагностика виявлення обдарованості у дітей

Обдарованість багатогранна у своїх виявах. Насамперед такі діти дуже допитливі, в них чудова пам'ять, яка базується на ранньому розвитку мови й абстрактному мисленні. Вони класифікують інформацію, досвід, їхнім хобі є колекціонування. Такі діти мають підвищену концентрацію уваги на будь – чому, наполегливі у розв'язанні

завдань, які їм цікаві.

Як правило, для виявлення інтелектуальної та творчої обдарованості дітей використовуються тести на оцінювання їхніх досягнень (успішності в навчанні). При цьому враховується, що обдарованість є дуже складним явищем: у дитини на якомусь етапі може бути злет обдарованості, вона вражає оточення своєю обізнаністю, значними успіхами, а потім її рівень досягнень різко знижується. І навпаки: дитина може отримувати низькі оцінки, а через якийсь час ці оцінки вже будуть на найвищому рівні. Тому процес виявлення обдарованих дітей – це тривала процедура, ефективно здійснення якої неможливе за допомогою лише разового тестування.

Для вимірювання інтелекту використовують низку стандартних тестів:

- анкета з визначення здібностей учнів (за методикою Хаана і Кафа),
- діагностика розвитку здібностей дитини за моделлю Киричука,
- визначення рівня творчості Дж. Гілфорда П. Торренса,
- опитувальник творчого потенціалу,
- орієнтовано - діагностична анкета інтересів – 2 за Б.Федоришиним та С. Карпіловською,
- тест інтелекту Векслера,
- тест інтелекту Айзенка

що містять завдання на обізнаність, розуміння, порівняння, кмітливість ...

Що стосується застосування тестів на творчість, то це одна з найбільш складних процедур, оскільки й саме поняття творчості, і його критерії не достатньо визначені. На практиці найчастіше використовують характеристики творчості, що базуються на дослідженнях Дж. Гілфорда та П. Торренса. Вони орієнтовані на особливості мислення:

- **легкість, гнучкість, оригінальність, точність.**

Тест передбачає виконання завдань: завершення розпочатого малюнка, використання паралельних ліній, або кружечків для побудови зображень, конструювання картин.

Однак тести не завжди дають змогу оцінити динаміку обдарованості, так само як і не завжди допомагають виявити приховані резерви розумового розвитку дитини. Тому певної популярності набули так звані критеріально орієнтовані тести - анкети. Наприклад опитувальник творчого потенціалу. Метою цих тестів є визначення рівня оволодіння дитиною поняттями і навичками, що відповідають певному рівню її психічного розвитку. Скажімо, якщо дошкільнику доступні конкретні поняття й він може оволодіти конкретними навичками, то критеріально орієнтовані тести допомагають встановити на якому рівні в цієї дитини розвинуті саме ці поняття та навички.

Рівні досягнень можна визначити за завданнями, які ставить перед собою конкретний суб'єкт, або ж на основі конкретних досягнутих успіхів.

Проте часто показники тестів не можуть повністю виявити обдарованість дитини. Ці тести потрібно доповнювати відомостями батьків, вихователів, учителів, даними спостережень за дитиною.